

Skřejpek Michal: Ius et religio

Právo a náboženství ve starověkém Římě,

Vydavatelství 999, Pelhřimov, 1999, ISBN 80-901064-8-X, 317 s.

Michaela Židlická

Na počátku kulturního vývoje všech lidských civilizací můžeme pozorovat propojení mezi normami právními a náboženskými. Velké rodiny práva východních kultur toto spojení zachovávají po celou dobu trvání své existence. Základním pramenem práva islámských zemí je Korán. Stejně tak je právo organickou součástí velkých nábožensko-filosofických systémů Indie a Číny. Pro kontinentální právní kultury je naopak typické, že velmi brzy nastal proces racionalizace práva a odloučení se právních norem od norem náboženských. Tato diverzifikace proběhla v již počátcích vývoje římského práva soukromého. Výrazné oddělování světského *ius* od náboženských regulí *fas* můžeme pozorovat od doby archaické. Autor představované monografie tyto procesy sleduje z pohledu širšího, než bylo dosud v české a slovenské právně romanistické literatuře zvykem. Popisuje proces „vítězství“ *ius*, jako nástroje majetkových vztahů, v kontextu širšího kulturně historického vývoje imperia. Vliv náboženství zde byl na počátku velmi silný. Původní znalci a intepretátoři práva byli kněží – pontifikové. Po konečném vyrovnání s plebeji ztratili patricijové kromě jiného, svou výlučnost přístupu ke kněžským úřadům. Změna jistě sehrála roli v procesu zesvědčování práva. Rozšiřování imperia po punských válkách, stejně ja-

ko hospodářská prosperita pak přispěly k opouštění starých cností a zvyků. Římská společnost změnila hierarchii hodnot, zájem o věci duchovní byl nahrazen pragmatizmem a touhou po bohatství. Původní náboženské vlivy, působící v nejrůznějších oblastech kulturního života ztratily kreativitu. Prosadilo se *ius*, jehož významnou předností je vynutitelnost státní mocí.

Kniha „Ius et religio“ přináší zajímavý přístup k vývoji obou zásadních pilířů života každé společnosti. Především autor zdůrazňuje propojenost obou sfér. Jak sám říká: „Úzké vztahy mezi oběma oblastmi byly dány především tím, že *ius* vyrůstalo z *fas*, bylo jím proto velmi silně ovlivněno, a to v průběhu celého historického vývoje“. Kniha nehovoří jen o vlivech i odcizování obou, oblastní ale obecněji o celkovém vývoji společnosti. O změně duchovní a kulturní atmosféry, o změně preferencí individua i společnosti. Je zdrojem cenných informací o zkoumané problematice, nabízí také analytické a syntezující přístupy. Kromě obsahové úrovně jistě zaujme i po stránce literární.

Svým zaměřením je vhodná nejen pro zájemce o římské právo, historii a religionistiku ale i pro náročnější laické čtenáře.